

De gamle er eldst – eller bare eldre?

Å bli *gammel* er et naturlig mål for mange av oss, og en stadig voksende del av befolkningen er å anse som *eldre*. Hvordan brukes egentlig disse begrepene?

De *eldste* blant pasientene våre utgjør en så kompleks og utfordrende gruppe at geriatri omtales som et fag bare for de tøffeste i klassen (1). Adjektivet *gammel* (positiv) bøyes *eldre* (komparativ) og *eldst* (superlativ). I manges ører vil nok allikevel *en gammel dame* oppfattes som eldre enn *en eldre dame*. Mens *eldst* kan være en hedersbetegnelse i visse sammenhenger, oppfattes *gammel* gjerne som mer negativt. Begrepet *gammel* og *god* brukes for eksempel om vin og er et hederlig unntak. Allikevel foretrekker *eldre* gjerne *eldre* eller *modne* fremfor *gamle* (2, 3). *Eldre* er verken mer eller mindre og passer bra for nordmenn, som gjerne velger den moderate middelvei for å unngå å trække andre på tærne.

Uttrykket *de gamle er eldst* brukes hyppig når eldre klarer å beseire yngre konkurrenter, som da Ole Einar Bjørndalen vant OL-gull i skiskyting sist vinter. Og ifølge Verdens helseorganisasjons definisjoner er de gamle *eldst*: Mens *eldre* er definert som mennesker mellom 60–74 år, er mennesker ≥ 75 år definert som *gamle* (4). I medisinsk faglitteratur brukes disse begrepene om hverandre. I engelskspråklig litteratur brukes oftest *older*, men også *old* og *elderly*, for å beskrive populasjoner av *eldre* (5–7). På norsk brukes oftest *eldre*, også om mennesker ≥ 75 år. Eksempler på dette finner vi i *Delirium hos eldre pasienter* (8), *Legemidler og eldre* (9) og på forsiden av Tidsskriftet nr. 18/2014: *Eldres helse* (10).

I de to siste eksemplene står *eldre* på egne bein uten substantiv. Dette kalles substantivering og er et eksempel på at adjektiver kan benyttes som navord. Både *gammel*, *eldre* og *eldst* brukes også i sammensatte ord: *Gammelheim*, *gammelkaill* (trøndersk) og *gammelmodig* gir hos mange først og fremst negative assosiasjoner, mens *eldrebølgen* og *eldreomsorg* er mer nøytrale moteord. Å være *eldstemann* kan være både en fordel og en ulempe. *Gammelheim* eller *gamlehjem* er også eksempler på ord som er blitt negativt ladet og derfor erstattes med andre ord, som *bolig for eldre* og *bo- og rehabiliteringssenter*.

Kronologisk alder er, som kjent, «bare et tall». I Birkebeiner-aldningsstudien, for eksempel, oppga tre av fire blant *eldre* birkebeinere ≥ 65 år at de følte seg yngre enn andre på samme alder (upubliser

Illustrasjonsfoto: Nina Ruud/NTB scanpix

data). *De gamle er eldst*, men ikke *eldre* enn de selv føler seg.

Marius Myrstad
m-myrsta@online.no

Marius Myrstad (f. 1978) er stipendiat og lege i spesialisering i geriatri og indremedisin ved Diakonhjemmet Sykehus i Oslo.

Litteratur

1. Gjestad GH. Litt om min mor. www.vg.no/nyheter/meninger/barn-og-familie/litt-om-min-mor/a/23309175/ [12.12.2014].
2. Heiberg AN. Redselen for å bli gammel handler om redsel for ikke å bli regnet med. www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Redselen-for-a-bli-gammel-handler-om-redsel-for-ikke-a-bli-regnet-med-7640723.html [12.12.2014].
3. Lørdagsrevyen 23.8.2014. Lørdagsgjest: Arve Tellefsen. <http://tv.nrk.no/serie/dagsrevyen/NNFA02082314/23-08-2014> [12.12.2014].

4. Store norske leksikon. Alderdom. <https://sml.snl.no/alderdom> [12.12.2014].
5. Strandberg TE, Kolehmainen L, Vuorio A. Evaluation and treatment of older patients with hypercholesterolemia: a clinical review. *JAMA* 2014; 312: 1136–44.
6. Taylor WD. Clinical practice. Depression in the elderly. *N Engl J Med* 2014; 371: 1228–36.
7. Legrand D, Vaes B, Mathei C et al. The prevalence of sarcopenia in very old individuals according to the European consensus definition: insights from the BELFRAIL study. *Age Ageing* 2013; 42: 727–34.
8. Neerland BE, Watne LO, Wyller TB. Delirium hos eldre pasienter. *Tidsskr Nor Legeforen* 2013; 133: 1596–600.
9. Romskaug R, Wyller TB. Legemidler og eldre. *Tidsskr Nor Legeforen* 2013; 133: 735.
10. Tidsskrift for Den norske legeforening. Forsidebildet. <http://tidsskriftet.no/article/3232820/> [12.12.2014].

Mottatt 15.10. 2014, første revisjon innsendt 12.12. 2014, godkjent 28.1. 2015. Redaktør: Marit Skaar Fjellhaug.